

Datum: 27.05.2018
Medij: Politika
Rubrika: Magazin
Autori: Dana Stanković
Teme: Etnografski muzej Srbije

Napomena:
Površina: 741
Tiraž: 35000

Naslov: Pričao avanu

Strana: 22,23

ИЗЛОЖБА У ЕТНОГРАФСКОМ МУЗЕЈУ

Прича о авану

Једна од најстаријих човекових алатки, као део кухињског прибора, и данас се користи за уситњавање разних врста хране и зачина, а израђује се од дрвета, камена, метала...

Аван је једна од најстаријих човекових алатки, јединствено културно наслеђе многих култура света. Као део кухињског прибора појавио се када и потреба за уситњавањем плодова природе, превасходно житарица, овса, проса, јечма, пшенице и кукуруза... а сасвим извесно на нашим просторима га је било још у античко време. Доцније је човек направио примитиван жрвањ у облику камене плоче, на којој је жито претварао у брашно, па су авану препуштени разни плодови, зачини и семенке.

– За свакодневне кућне потребе у нашим крајевима авани су коришћени за уситњавање соли и шећера, који су се некад набављали само у комадица, као и за туцање кафе, суве паприке, белог лука, бибер... Употребљавали су их, такође, и неки мајстори традиционалних заната, грнчари, на пример, за припремање глазуре, а кујунџије су у малим металним аванима мрвили остатке материјала или алпака – објашњава Милош Матић, музејски саветник, један од аутора изложбе посвећене авану, под називом „Уситњавање“, отворене у Етнографском музеју у Београду до 4. јуна.

Осим за уситњавање хране, користио се и за мрвљење, мљење и сједињавање разних плодова и биљака са лековитим својствима, прво у античко време, потом и у старом Египту, а од тада и у остатку света, у фармацији.

На изложби „Уситњавање“ представљени су разни примерци авана од праисторије до данашњих дана, из збирки која је настала захваљујући заједничком раду стручњака Етнографског музеја, Музеја науке и технике и Фармацеутског факултета у Београду, Народног музеја у Пожаревцу, Археолошког института САНУ, приватне збирке Стевана Вукова, фармацеута из Зрењанина и из других приватних колекција.

– Први авани у праисторији били су од камена, првенствено због чврстине и тврдоће, али и због санитарне безбедности, с

обзиром на то да овај материјал није порозан и не улија и задржава влагу и мирисе из намирница које се уситњавају. То је нарочито било важно у фармацеутској употреби, како приликом уситњавања супстанци за производњу различитих лекова не би дошло до непожељне међусобне реакције. Управо зато је стакло одличан материјал за израду авана које користе фармацеути, наравно оно отпорно на дејство хемикалија и топлоте, и довољно чврсто – подсећа Матић.

За употребу у домаћинству људима је најлакше било да направе аван од дрвета, јер је то био лако доступан материјал погодан за обраду. У народу су најчешће коришћени већи и грубљи – ступе, прављене од тврђег и крупнијег комада. У зависности од намене, то су били трешња, јасен, храст, врба, топола, буква, крушка.

У средњем веку у употреби су били и метални авани, прављени ливењем гвожђа, бронзе и месинга, такве је углавном имала властела. До прве половине 20. века аван је и у нашој средини представљао један од статусних симбола домаћинства: имати месингани аван значило је да се у кући добро живи!

Данас се авани праве од најразличитијих природних и вештачких материјала, и мада су све чешће естетски детаљ у култури становања, и даље су део кухињског прибора.

– Користе га људи којима је припремање хране страст или хоби. Иако су се појавили много савременији кућни апарати за те сврхе, као што су млинови и сецкалице, често се њиме служе и кувари у телевизијским емисијама. Аван је једноставан, а веома практичан предмет. Његов основни облик и функција остали су непромењени од праисторије до данашњих дана. Чак је и нека врста асоцијације на стара добра времена када су се намирнице припремале спорије, а самим тим и здравије – поручује Матић.

Дана Станковић
Фото: Милош Јуришић
и Иван Станић – архива
Етнографског музеја

ТАРИОНИК И ПИСТИЛА

Аван са тучком, односно тарионик и пистила, у касном средњем веку постали су једна од ознака апотекарског заната, и често су се у излогу фармација могле видети уз симбол лекарске вештине, Ескулапов (Асклепијев) штап са змијом. Све што је захтевало уситњавање, гњечење и мешање чврстих или течних сировина морало је проћи кроз веште руке апотекара и глатке стране авана. Без тога се није могла замислити израда лекова, али ни козметичких препарата, попут лосиона, кармина за усне, као и хемијских производа за кућну употребу.

Datum: 27.05.2018
Medij: Politika
Rubrika Magazin
Autori: Dana Stanković
Teme: Etnografski muzej Srbije

Napomena:
Površina: 741
Tiraž: 35000

Naslov: Pričao avanu

Strana: 22,23

